

VÝVOJOVÉ TENDENCE V SOUČASNÉ ČESKÉ MORFOLOGII NA MATERIÁLU FEMININ

Jana Marie TUŠKOVÁ

1. Úvod

Charakteristickým rysem deklinace českých substantiv je bohatost vzorů a jejich koncovek, která je provázena jak poměrně rozšířenou homonymií, tak i synonymií tvarů. Poměrná složitost současné české deklinace je dána historickými jazykovými důvody, viz např. Lamprecht–Šlosar–Bauer (1986), Pleskalová (2003). Podílejí se však na ní samozřejmě i vývojové tendence působící na jazyk v současnosti. V celém morfologickém systému češtiny se uplatňují a variantnost jazyka způsobují jak vývojové tendence vnitřnějazykové, tj. unifikační a diferenciacní, tak mimojazykové, viz Mluvnice češtiny 2 (1986). Tendence unifikační působí v jazyce dlouhodobě a silně. Projevuje se jednak snahou zachovávat stejnou podobu tvarotvorného základu v tvarech stejného slova, jednak snahou sjednotit tvary, které mají stejnou funkci. Důsledkem je pak zpravidelňování a zjednodušování tvarové soustavy jazyka, což může být chápáno u češtiny, jakožto jazyka flektivního typu, jako určité napodobování aglutinačních rysů¹. Jedním z typických projevů unifikační tendence v češtině je snaha omezit tvarové alternace. Z tohoto důvodu pak například dochází k šíření ženské koncovky *-ách* do tvarů Lpl. neživotných maskulin a neuter, protože původní koncovka *-ich* způsobuje u některých slov hláskovou alternaci (*jablčích/jablkách*). Tendence diferenciacní se projevuje naopak snahou využít existenci tvarových variant pro jejich rozlišení stylové, významové atd. Z obecně slovanských tendencí se podle H. Běličové (1998) prosazuje v češtině neustále snaha unifikovat plurálovou deklinaci projevující se oslabováním rodových rozdílů, např. užití koncovky *-ím* v dativu plurálu: *růžím, písňím, mořím, stavením*. Čeština se však v jednom směru od řady slovanských jazyků liší, jedná se o zdůraznění rozdílu mezi tvrdou a měkkou deklinací v rámci všech tří rodů. U feminin

---

¹ Obdobný jev ve slovenštině popisuje J. Dolník (1999). Uvádí, že celkově je tvarová soustava aglutinačních jazyků pravidelnější a má menší počet flektivních tříd. Flektivní jazyky jsou oproti tomu tvarově diferencovanější a řídí se větším počtem pravidel. Jestliže v dynamice morfologie flektivního jazyka převládne tendence po zpravidelňování a zjednodušování tvarové soustavy, jedná se o narůstání aglutinačních rysů.

Ize uvedený jev sledovat důsledně u vzorů *žena x růže*, na základě našich výzkumů k tomuto odlišení směřují také vzory *kost x píseň*.

Nejpestřejší soustavu variantních nebo dubletních koncovek má současná čeština v soustavě maskulin, tj. u životných maskulin ve Vsg., Dsg. a Lsg. nebo Npl., Vpl., Lpl., u neživotných maskulin pak v Gsg., Lsg. a Lpl. Naopak nejméně dublet a variant existuje u neuter, tj. v Lsg., Gpl. a Lpl. Většina tvarových variant se v případě maskulin a neuter, a to na rozdíl od převážné většiny tvarových variant feminin, vyskytuje v rámci téhož paradigmatu, tzn. nedochází k tzv. přechodu mezi vzory. Pohyb ve volbě koncovek zde existuje, ale nejedná se zpravidla o dlouhodobé neukončené vnitrosystémové procesy. Dokladem tzv. meziparadigmatické varianty a zároveň probíhajícího jazykového procesu u maskulin a neuter je šíření již zmiňované femininní koncovky *-ách* do tvarů Lpl. V případě feminin je situace odlišná. Řada jevů má povahu meziparadigmatickou s různou mírou živosti a neukončenosti jazykového procesu, např. přechod feminin mezi vzory *kost* a *píseň* nebo mezi vzory *žena* a *růže*. Mnohem méně se zde setkáme s vnitroparadigmatickými a relativně ustálenými procesy, např. u tvarů Gpl. feminin na *-ice* a *-yně* vzoru *růže*. Z uvedeného faktu pak vyplývá obtížnost popisu distribuce variantních a dubletních koncovek feminin.

V našem příspěvku se zaměříme na některé projevy tzv. kolísání v deklinaci feminin v rámci psaného spisovného jazyka. Jedná se o přechod feminin mezi vzory *kost* a *píseň*. Naším cílem je popsat existenci variantních a dubletních koncovek feminin, zjistit co nejlépe faktory, které na volbu koncovky působí, a naznačit dynamiku vývoje.

2. Český národní korpus – materiálový zdroj

Český národní korpus (ČNK)¹ začal vznikat v roce 1994. Práci na korpusu koordinuje Ústav Českého národního korpusu v Praze, na jeho budování mají však podíl skupiny odborníků z řady dalších pracovišť, např. z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Fakulty informatiky Masarykovy univerzity atd. V současnosti je ČNK tvořen několika složkami a dělí se na část synchronní a diachronní. Synchronní část zahrnuje korpusy současné psané češtiny (SYN2005, SYN2000 atd.) nebo mluvené češtiny (ORAL2006 atd.). Diachronní část (korpus DIAKORP) je tvořena výběrem staročeských textů od prvních dochovaných záznamů do doby pokryté synchronním korpusem.

Pro výzkum byly použity texty synchronního korpusu SYN2000, který má povahu reprezentativního korpusu současné psané češtiny. Obsahuje 100 milionů textových slov. Jeho součástí tvoří texty z oblasti publicistiky (60%), odborné literatury (25%) a beletrie 15%, které vznikly v letech 1990 až 1999. Do korpusu byla zařazena

¹ Více informací o Českém národním korpusu lze najít na internetové adrese: <http://ucnk.ff.cuni.cz/>.

také významná díla české literatury, která byla napsána před rokem 1990 (například Krakatit Karla Čapka), pro něž platí, že autor textu musí být narozený po roce 1880. Korpus je lemmatizovaný (obsahuje základní tvar slova, tzv. lemma) a morfologicky označovaný (prostřednictvím mezinárodně kompatibilních značek můžeme u každého slova zjistit informace o jeho gramatických kategoriích). K dispozici jsou také podrobné informace o textových zdrojích, z nichž vyhledaná slova, či tvary slov pocházejí.

Český národní korpus přinesl české lingvistice důležitý nástroj k prohloubení dalšího poznávání jazyka. Chceme-li dojít k nějakému rozhodnutí o zkoumané jazykové problematice, musíme vycházet ze znalostí současného úzu, který je reprezentován dostatečným materiálem. Ten nabízí právě korpusová data, jejichž rozsah je ve srovnání s jakýmkoli předchozími soubory jazykových dat vzniklých excerpcí nesrovnatelně vyšší. Jednou z rozsáhlých oblastí gramatiky, kterou bude nutné zpracovat na základě korpusových dat, je formální morfologie, a to především ty její součásti, kterým nebyla dosud věnována z různých důvodů dostatečná pozornost. Jednou z nich je námi dále popisovaný přechod feminin mezi vzory *kost* a *píseň*.

3. Přechod apelativních feminin mezi vzory *kost* a *píseň*

Za účelem zjištění, zda existuje vývojový pohyb v distribuci variantních a dubletních koncovek vzoru *kost*, jsme provedli srovnání několika mluvnic současné češtiny vydaných v průběhu 100 let, tj. Mluvnice česká pro školy střední a ústavy učitelské I (1895, 1926), Mluvnice spisovné češtiny (1951), Nauka o českém jazyku (1972), Česká mluvnice (1981), Mluvnice češtiny 2 (1986), Příruční mluvnice češtiny (1995). Z uváděných faktů v mluvnicích je zřetelná tendence postupného začleňování některých jmen deklinace vz. *kost* ke vz. *píseň*, viditelný je také posun v distribuci variantních a dubletních koncovek u kolísajících feminin vzoru *kost*, zejména v Dpl., Lpl. a Ipl., viz Tušková (2006). Prokázalo se, že ke vzoru *píseň* postupně přešla ta feminina, která jsou buď neutvořená, nebo jejich utvořenost není signalizována zřetelným slovotvorným sufixem, např. *daň*, *koupeň*, *zvěř*. Dalším typickým rysem přecházejících feminin je povaha finály, kterou představuje buď pravopisně měkký, nebo obojetný konsonant. Vyjdeme-li z konkrétních případů přecházejících feminin uváděných mluvnicemi, lze také říci, že se jedná spíše o konkréta než abstrakta.

A nyní k popisu současného stavu distribuce koncovek feminin vzoru *kost*, který vychází z materiálu korpusu SYN2000. Centrální část deklinace vzoru *kost* představují feminina odvozená sufixem *-ost/-nost* (*chýtrost*, *radost*, *úspěšnost*, *vážnost*) a ojedinele *-est* (*bolest*, *svěžest*). Tato skupina jmen je velmi frekventovaná, korpus dokládá 4 203 feminin, a ve spisovné češtině nevykazuje známky kolísání. Vzhledem k vysoké

produktivité feminin tohoto slovotvorného typu nelze uvažovat o ústupu vzoru *kost*¹, jak některé mluvnické tvrdí, viz např. Mluvnice češtiny 2 (1986). Periferní část vzoru *kost* je tvořena všemi ostatními femininy řazenými k této deklinaci. Jedná se zčásti o slova derivovaná, avšak ne výše uvedenými sufixy, např. *moc*, *mysl*, *podoblast*, *příchuť*, zčásti jména neutvořená, např. *lod'*, *nit*, a okrajově o kompozita, např. *supervelmoc*, *chvalořeč*. Perifernost těchto lexémů je dána nejen jejich nízkým počtem, korpus dokládá 146 feminin, ale projevuje se zejména nepravidelností jednotlivých tvarů.

Na distribuci koncovek feminin vzoru *kost* má podíl několik faktorů. Ze synchronního pohledu se jako hlavní jeví faktor slovotvorný, viz výše. Se slovotvorným činitelem je spjatý faktor lexikálně sémantický, tzn. feminina se sufixem *-ost* představují především abstraktní názvy vlastností. Tento faktor se však dnes, na rozdíl od minulosti, neprojevuje zřetelně v rámci periferní skupiny kolísajících feminin. Nelze tedy tvrdit, že variantní nebo dubletní tvary vzoru *píseň* získávají přednostně konkrétní a abstraktní naopak inklinují ke vzoru *kost*. Zřídka se uplatňuje faktor sémantický při odlišení užití dubletních koncovek. Jako příklad jeho působení lze uvést tvary Ipl. feminina *paměť* – tvar *pamětích* je užit v korpusu jen ve významu „počítačových pamětí“, tvar *pamětech* převažuje ve „významu literárních pamětí“, zatímco ve významu „pamětí počítačových“ se objevuje jen okrajově. Kromě slovotvorného faktoru plní důležitou funkci při volbě koncovek pouhá jazyková forma slova. Ta se potvrdila u feminin zakončených na *-st* (*část*, *oblast*, *pověst* apod.), která mají většinou tendenci užívat pravidelné tvary vzoru *kost* pod vlivem feminin se sufixem *-ost*. Dále se zřetelně uplatňuje diference tvrdost x měkkost. Vzor *kost* se tak stává stále více reprezentantem feminin s tvrdým zakončením, pro feminina s měkkou nebo obojetnou finálou je charakteristické kolísání mezi oběma vzory, i když různého rozsahu. Do jisté míry se na volbě koncovek stále podílí také historický faktor, tzn. je-li femininum od původu *i*-kmen, projevuje se u něho tendence ponechávat si původní koncovky, pokud v minulosti i přes zařazení k *i*-kmenům kolísalo nebo patřilo k jinému kmenu, je u něho pravděpodobný přechod ke vzoru *píseň*. V rámci periferní skupiny feminin vzoru *kost* působí ještě další faktory. Zřetelně se projevuje vysoká absolutní frekvence lexému, která zpravidla způsobuje udržování původních koncovek, např. u feminin *věc*, *řeč*. Mnohem užší uplatnění má tendence disimilační². Lze o ní uvažovat např. při volbě variantních koncovek Ipl. feminin *oběť*, *paměť*, *rukojeť*, *rukověť* a jmen zakončených na *-věď*, která užívají v důsledku uvedené tendence koncovku *-mi*, nikoli *-emi*. Okrajově působí na distribuci dublet také činitel stylový či lexikální okolí. Vliv funkčního stylu byl prokázán jen u jednotlivých feminin. Nekodifikované tvary se objevovaly především v textech umělecké literatury, kam mluvený jazyk proniká, vcelku okrajově je najdeme v publicistice. Také vliv lexikálního

¹ Uvedené tvrzení je podpořeno výsledky dalších výzkumů, z nichž vyplývá zřetelně vyšší frekvence jmen deklinace vz. *kost* než vz. *píseň*, viz Osolsobě, Pala, Rychlý (1998).

² Tendence disimilační zde představuje snahu vyhnout se shodnému hláskovému složení slabik následujících za sebou, proto se užívají v Ipl. tvary *předpověďmi*, *výpověďmi* ne *předpověděmi*, *výpověděmi*.

okolí, tj. kolokací¹, můžeme označit za omezený, objevil se jen u některých jednotlivých tvarů feminin. Například tvar Npl. *čtvrťi* je vázán často na kolokace *vilové, obytné čtvrťi*, tzn. užívá se ve významu „městské čtvrť“, zatímco tvar Npl. *čtvrťe* se objevuje v kolokaci *tři čtvrťe hodiny, roku, miliónu* apod., má tedy význam „časový“ nebo „určení množství“.

Dynamika přechodu mezi vzory *kost* a *píseň* se v jednotlivých pádech liší, situace však není shodná u všech kolísajících feminin. Následující tvrzení proto představuje obecnou tendenci. Jako nejsilnější se jeví přechod v Dpl. a Lpl., pak v Ipl., Apl., Npl. a nakonec v Gsg. Tento stav je ovlivněný jednak unifikační tendencí uplatňující se v deklinaci substantiv, která se zde nejsilněji projevuje v Dpl. a Lpl., jednak odlišným charakterem tzv. pádových opozic, viz Lamprecht – Šlosar – Bauer (1986), v případě homonymních tvarů Gsg., Npl. a Apl. Například opozice genitiv – nominativ se jeví jako důležitá (homonymie Gsg. a Npl.), což se projevuje ve faktu, že v Gsg. existuje snaha udržet původní koncovku *-i*, zatímco do Npl. proniká v mnohem větší míře nepůvodní koncovka *-e*. Svou roli pravděpodobně sehrává i rozdílné funkční zatížení jednotlivých koncovek, viz Čermák (1990). To znamená, že koncovka *-e* má v dnešní flexi vyšší funkční zatížení (funkčně rozlišenou homonymií) než koncovka *-i*, volba koncovky *-i* je pak z tohoto pohledu výhodnější, viz zejména na volbě koncovek v Gsg.

Shrneme-li všechna získaná fakta, lze říci, že v současné češtině je zachován vzor *kost* díky frekventované skupině apelativních feminin utvořených sufixem *-ost*. U některých feminin, která takto utvořena nejsou, pokračuje přechod od vzoru *kost* ke vzoru *píseň*. Ten se projevuje častěji nahrazením variantní koncovky vzoru *kost* dubletou, např. Gsg. *chuti/chutě* (SYN2000) místo tvaru *chuti* (MČ 2 1986, 331). Méně často nahrazením dublety variantním tvarem vzoru *píseň*, např. Dpl. *mocích* (SYN2000) místo *mocech/mocích* (MČ 2 1986, 331). Pohyb opačným směrem (od vzoru *píseň* ke vzoru *kost*) je ojedinělý. Uplatníme-li znalost frekvenčních údajů, rozlišíme pak v řadě dubletních tvarů, který z nich je vývojově progresivnější, např. Npl. *tratě* (351)/*trati* (38) nebo Dpl. *obětem* (779)/*obětím* (4).

4. Přechod propriálních feminin mezi vzory *kost* a *píseň*

Pro zhodnocení stavu popisované problematiky v mluvnicích jsme zvolili tři současné mluvnice – Česká mluvnice (1981), Mluvnice češtiny 2 (1986) a Příruční

¹ Termín kolokace uvedl do české lingvistiky F. Čermák už v průběhu 80. let, později jako definici kolokace uvádí: „smysluplné spojení lexémů/slov, lexikální syntagma, zvl. v podobě víceslovného pojmenování, jehož vznik je podmíněn jejich vzájemnou kolokabilitou, a tedy i kompatibilitou“ Čermák (2001: 254). Kolokace byly v našem případě vyhledávány ve vzdálenosti dvou pozic nalevo od tzv. klíčového slova, tj. hledaného slova.

mluvnice češtiny (1995). Uvedené práce zařazují k deklinaci vzoru *kost* zeměpisná jména (toponyma). Vzhledem k propriální povaze hodnoceného materiálu se případné kolísání týká pouze koncovek genitivu singuláru, tj. *-i/-ě*. Podle MČ 2 se pravidelné tvary vzoru *kost* s objevují pouze u složených feminin s druhou částí na *-ves* (*Uhříněves*) a několika jednotlivých jmen s jiným zakončením: *Budapešť*, *Pešť*, *Bukurešť*, *Ploješť*, *Rus*. Kolísání v Gsg. mezi vzory *kost* a *píseň* se vyskytuje u slov na *-clav*, *-slav*; *-am*, *-im*, *-om*. Mluvnicka ale uvádí, že v úzu u těchto toponym zcela převažuje variantní koncovka *-i*, tzn. singulárové paradigma vz. *kost*. Ojedinele se v Gsg. objevuje koncovka *-i* (vedle časté *-ě*) u některých jmen zakončených na *-t'*, *-z*, např. *Třešť*, *Tuchoraz*. Zbylé mluvnicka hodnotí pouze stav u toponym zakončených na *-m* a *-v* a zaměřují se na situaci v Gsg. Shodují se v tvrzení, že genitivní koncovka *-ě* vz. *píseň* ustupuje. PMC dále upřesňuje, že u těchto toponym existuje tendence užívat již jen koncovku *-i* vz. *kost* místo starší dublety *-i/-ě*.

Na základě materiálu korpusu SYN2000 lze tvrdit, že v rámci propriálních feminin, která jsou zde zastoupena zeměpisnými jmény, existuje silná tendence užívat pravidelné tvary vzoru *kost*. Jako hlavní faktor ovlivňující volbu koncovek lze stanovit jazykovou formu slova, tzn. zakončení na určitý konsonant. Pravidelné tvary vzoru *kost* má pak většina toponym zakončených na *-s*. Jména na *-t'*, *-št'*, *-m*, *-v* většinou inklinují ke koncovkám vzoru *kost*, tzn. že buď užívají jen variantní koncovku *-i*, nebo v rámci dublety *-i/-ě* tvary s koncovkou *-i* většinou převažují, okrajově užívají variantní koncovku *-ě* vzoru *píseň*.

V rámci jednotlivých zakončení se uvedený hlavní formální faktor může ještě kombinovat s faktory specifickými pro určité skupiny jmen. Tzn. u kompozit obsahujících druhou část *-ves* (*Batoves*, *Bděněves*, *Kmetiněves*, *Libčeves*, *Milíčeves*, *Mystěves*, *Nemyčeves*, *Otinoves*, *Stehelčeves*, *Uhříněves*) je volba koncovky *-i* podpořena apelativní sférou, v níž apelativum *ves* užívá v Gsg. jen koncovku vzoru *kost*. Vliv apelativní sféry se uplatňuje také u víceslovných toponym na *-t'* obsahujících jako součást názvu komponent *Huť*, např. *Nová Huť*, *Stará Huť*, *Skelná Huť*. Toponyma užívají dubletní koncovku *-i/-ě* s převahou koncovky *-i*, protože obdobně se chová apelativum *huť*. V případě toponym na *-št'* se podílí na volbě koncovek také rys cizosti a frekventovanosti jména. Cizí a frekventovaná jména *Budapešť*, *Bukurešť* (stejně se chová řidší *Pešť*) volí pouze koncovku *-i*, zatímco domácí a málo frekventovaná toponyma *Bydhošť*, *Náměšť*, *Třešť* a *Třebihošť* dubletu *-i/-ě*, častěji s převahou koncovky *-ě*. Variantní koncovku *-ě* vzoru *píseň* pak nacházíme u řídké frekventovaných složených toponym s druhou částí *-hošť* či *-košť*: *Bedihošť*, *Bolehošť*, *Čihošť*, *Dobrohošť*, *Unhošť*, *Živohošť*, *Milokošť*. U toponym zakončených na *-m* a *-v* se formální faktor kombinuje s původem slova. Většina jmen má v Gsg. pouze variantní koncovku *-i* vzoru *kost*. Ústup koncovky *-ě* vzoru *píseň*, vzhledem ke stavu popisovanému v mluvnicích, je u těchto toponym zřetelný. Dubleta *-i/-ě* (s převahou koncovky *-i*) se vyskytuje okrajově, a to pouze v případě jmen domácího původu, např. *Příbram*, *Chrudim*, *Vlašim*, *Čáslav*, *Boleslav*,

cizí toponyma ji nemají, např. *Postupim, Ostřihom, Wroclav*.

Toponyma zakončená na jiné konsonanty, než jsou uváděné *-s, -t', -m, -v*, mají v korpusu buď jen tvary vzoru *píseň*, ojediněle v Gsg. kolísají. Zpravidla se jedná o dublety s převahou tvarů vz. *píseň*. Kolísání je doloženo u několika toponym zakončených na *-l, -ř, -z*, např. *Litomyšle* (164)/ *Litomyšli* (2), *Konstantinopole* (35)/ *Konstantinopoli* (1), *Jaroměře* (75)/ *Jaroměři* (1), *Chotěbuz* (1)/ *Chotěbuzi* (5).

Konfrontujeme-li materiál korpusu s tvrzením mluvnic, lze říci, že v korpusu se u toponym vzoru *kost* šíří v Gsg. tvary s koncovkou *-i*. Tento fakt zřetelně dokládají toponyma zakončená na *-m* a *-v*. Propria řazená ke vzoru *kost* tak spolu s apelativy tvořenými sufixem *-ost* podporují postavení vzoru *kost* v deklinačním systému feminin.

5. Závěr

Na materiálu korpusu SYN2000, jehož nesporným přínosem je rozsah dat a možnosti jejich rychlého vyhodnocení, se podařilo upřesnit a rozšířit soubor faktorů ovlivňujících současný stav deklinace feminin řazených ke vzoru *kost*. Korpus poskytuje cenné frekvenční údaje, na jejichž základě lze v řadě případů rozlišit tvary vývojově progresivní od ustupujících. Zpracovaná korpusová data tak umožňují popsat tendence dalšího vývoje.

Literatura:

- Běličová H., 1998: *Nástin porovnávací morfologie spisovných jazyků slovanských*. Praha
- Čermák F., 1990: *Syntagmatika a paradigmatika českého slova II*. Praha.
- Dolník J., 1999: *Základy lingvistiky*. Bratislava.
- Gebauer J., 1895: *Mluvnice česká pro školy střední a ústavy učitelské I*. Praha–Viedeň.
- Gebauer J., Ertl V., 1926: *Mluvnice česká pro školy střední a ústavy učitelské I*. Praha.
- Havránek B., Jedlička A., 1981: *Česká mluvnice*. Praha.
- Lamprecht A., Šlosar D., Bauer J., 1986: *Historická mluvnice češtiny*. Praha.
- Mluvnice češtiny 1, 2*, 1986: Praha.
- Osolobě K., Pala K., Rychlý P., 1998: Frekvence vzorů českých substantiv (na materiálu ČNK). In: SPFFBU A 46, Brno, s. 77-93.
- Osolobě K., 2002: Mluvnice versus korpus. Několik poznámek k problémům dubletních a variantních koncovek českých substantiv. In: Hladká, Z., Karlík, P. (eds.) *Čeština – univerzália a specifika 4*. Praha, s. 333-336.
- Pleskalová J., 2003: Analogie v morfologickém vývoji českých a slovenských substantiv. In: Žigo, P., Matejko, L. (eds.) *BraSlav 2*. Bratislava, s. 241-248.

- Příruční mluvnice češtiny, 1995: Praha.
Rusínová Z., 1991: Aspekty české substantivní deklinace. Brno.
Šmilauer V., 1972: Nauka o českém jazyku. Praha.
Trávníček F., 1951: Mluvnice spisovné češtiny. Praha.
Tušková, J. M., 2006: Variantní a dubletní tvary v současné deklinaci apelativních feminin. Brno.

Entwicklungstendenzen in der gegenwärtigen tschechischen Morphologie anhand des Materials der Feminina

In unserem Beitrag haben wir einige Erscheinungen, sogenannte Schwankungen in der Deklination der Feminina im Rahmen der geschriebenen tschechischen Schriftsprache verfolgt. Ausgehend vom Material des Korpus SYN2000, der 100 Millionen Wortformen beinhaltet und Bestandteil des Tschechischen nationalen Korpus ist, konzentrierten wir uns insbesondere auf den Übergang der Feminina zwischen den Musterwörtern *kost* und *piseň* bei Appellativa und Nomina Propria. Wir beschrieben die Existenz von Endungsvarianten dieser Feminina, haben uns bemüht, so viele wie mögliche Faktoren aufzudecken, die die Wahl der Endungen beeinflussen und zeigten schließlich die Dynamik der weiteren Entwicklung auf.